

Scenariusz lekcji

Pomiar gęstości cieczy dwoma metodami

Prowadzący: Ewelina Guzik

Przedmiot: Pomiar techniczny i technologiczny w przemyśle chemicznym

Klasa : III Technikum Technologii Chemicznej]

Czas trwania: 2 × 45 minut (90 minut)

Miejsce: Pracownia chemiczna (laboratorium)

Temat: Pomiar gęstości cieczy dwoma metodami: metodą wagowo-objętościową i areometryczną

Cele lekcji:

1. Cele ogólne:

- Zapoznanie uczniów z pojęciem gęstości jako wielkości charakterystycznej dla substancji
- Kształtowanie umiejętności posługiwania się wagą analityczną, szkłem miarowym oraz areometrem
- Rozwijanie umiejętności obliczeniowych i interpretacji wyników pomiarów

2. Cele operacyjne

2.1. Wiadomości:

Uczeń:

- definiuje gęstość jako stosunek masy do objętości ($\rho = m/V$)
- wyjaśnia wpływ temperatury na gęstość cieczy
- opisuje zasadę działania areometru w oparciu o prawo Archimidesa
- wymienia jednostki gęstości (kg/m^3 , g/cm^3) i dokonuje ich konwersji

2.2. Umiejętności:

Uczeń:

- samodzielnie wykonuje pomiar gęstości metodą wagowo-objętościową z użyciem szkła miarowego i wagi analitycznej
- prawidłowo posługuje się areometrem – odczytuje wartość gęstości z uwzględnieniem menisku i temperatury
- oblicza gęstość na podstawie uzyskanych danych pomiarowych
- porównuje wyniki uzyskane obiema metodami i wyciąga wnioski

2.3. Postawy:

Uczeń:

- przestrzega zasad bezpieczeństwa w laboratorium chemicznym
- wykazuje dokładność i staranność podczas wykonywania pomiarów
- pracuje w zespole, przestrzegając podziału ról

3. Kryteria sukcesu w języku ucznia:

- potrafię samodzielnie wykonać pomiar gęstości metodą wagowo-objętościową z użyciem szkła miarowego i wagi analitycznej
- potrafię prawidłowo posługiwać się areometrem i wagą analityczną
- potrafię obliczyć gęstość na podstawie uzyskanych danych pomiarowych
- potrafię porównać wyniki uzyskane obiema metodami i wyciągnąć wnioski

Scenariusz lekcji

Pomiar gęstości cieczy dwoma metodami

4. Metody dydaktyczne:

- metoda słowna – pogadanka, dyskusja, elementy wykładu
- metoda praktyczna - ćwiczenia laboratoryjne

5. Forma pracy:

- praca indywidualna i grupowa

6. Środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna
- instrukcja do ćwiczenia dla uczniów
- zestaw laboratoryjny:

Metoda areometryczna:

- ✓ cylinder miarowy 250–500 cm³
- ✓ areometr
- ✓ termometr

Metoda wagowo-objętościowa:

- ✓ waga analityczna
- ✓ pipeta (10 cm³)
- ✓ naczynko wagowe/ mała zlewka
- odczynniki: roztwory NaCl o różnych stężeniach (np. 10%, 20%)
- woda wodociągowa

Scenariusz lekcji Pomiar gęstości cieczy dwoma metodami

7. Przebieg lekcji

Część I – Wstęp teoretyczny

Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
<p>Czynności organizacyjno-porządkowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sprawdzenie obecności - Przypomnienie zasad BHP w laboratorium 	<p>Przygotowują stanowiska pracy, zapoznają się z instrukcją BHP</p>
<p>Wprowadzenie do tematu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nauczyciel zadaje pytania: "Czym jest gęstość?", "Gdzie w życiu codziennym spotykamy się z pojęciem gęstości?", "Czy w przemyśle spotykamy się z pojęciem gęstości?" - Przedstawienie celów lekcji - Wprowadzenie definicji i wzoru $\rho = m/V$ 	<p>Odpowiadają na pytania, notują definicję i wzór</p>
<p>Część wykładowa z prezentacją</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omówienie metody wagowo-objętościowej (pomiar masy i objętości) - Omówienie metody areometrycznej – budowa areometru, zasada działania (prawo Archimedes), sposób odczytu - Wpływ temperatury na gęstość – konieczność pomiaru temperatury i ewentualnych poprawek - Dokładność i źródła błędów obu metod 	<p>Śledzą prezentację, zadają pytania, wykonują notatki</p>
<p>Omówienie instrukcji wykonania ćwiczenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Przedstawienie celu ćwiczenia: wyznaczenie gęstości cieczy (wody wodociągowej i roztworu NaCl o stężeniu 10%) dwoma metodami (opcjonalnie wykonanie dodatkowo roztworu NaCl o stężeniu 20%) - Omówienie kolejnych kroków postępowania dla obu metod - Wskazanie najważniejszych punktów: dokładne ważenie, prawidłowy odczyt z areometru, pomiar temperatury - Podział na grupy dwuosobowe, w których jedna osoba wykonuje metodę areometryczną, a druga wagowo-objętościową (równolegle), a następnie zamieniają się rolami przy drugiej cieczy. 	<p>Zapoznają się z instrukcją, zadają pytania</p>

Część II – Praktyczna

Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
<p>Przygotowanie stanowisk</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nadzoruje przygotowanie sprzętu - Sprawdza, czy każda grupa ma kompletny zestaw 	<p>Przygotowują areometr, cylinder, wagę, pipetę, odczynniki</p>
<p>Wykonanie pomiarów (równolegle dwiema metodami)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obserwuje pracę uczniów, koryguje ewentualne błędy - Pomaga w prawidłowym odczycie z areometru (poziom oczu, menisk) - Zwraca uwagę na dokładność pomiarów masy i objętości - zwraca uwagę aby między pomiarami różnych cieczy trzeba umyć i osuszyć areometr (lub przepłukać kolejną cieczą). - Monitoruje przestrzeganie zasad BHP 	<p>Wykonują czynności szczegółowo opisane w instrukcji laboratoryjnej dla Metody wagowo-objętościowa i Metody areometrycznej</p>

Scenariusz lekcji
Pomiar gęstości cieczy dwoma metodami

Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
Obliczenia i porównanie wyników - Pomaga w obliczeniach - Prowadzi dyskusję na temat zgodności wyników obu metod i ewentualnych rozbieżności	Obliczają gęstość dla obu metod, porównują wyniki, wypełniają tabele pomiarowe

Część III – Podsumowująca

Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
Omówienie wyników - Prosi grupy o podanie wyników dla obu metod - Dyskutuje ewentualne rozbieżności - Wyjaśnia źródła błędów (temperatura, dokładność odczytu, czystość szkła)	Prezentują swoje wyniki, porównują z innymi grupami
Zadanie domowe i ocena pracy - Omówienie zadania domowego „ <i>Oblicz błąd względny pomiędzy wynikami obu metod. Która metoda jest Twoim zdaniem dokładniejsza i dlaczego?</i> ” - Krótka informacja zwrotna o pracy na lekcji	Zapisują zadanie domowe, zadają pytania